

รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด
กรณีศึกษา: กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ตำบลอัยเยอร์เวง
อำเภอเบตง จังหวัดยะลา*

THE DEVELOPMENT MODEL OF YOUNG LEADERS IN THE CONTEXT
OF THEIR HOMELAND: A CASE STUDY OF THE BAN “NA GOR”
YOUTH GROUP IYERWENG, BETONG DISTRICT, YALA PROVINCE

คมวิทย์ สุขเสนีย์*

Khomvit suksenee

นินุสรา มินทราศักดิ์

Ninusra Mintrasak

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajbhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: khomvit.s@yru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด และ 2. เสนอแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่มเยาวชน และคณะกรรมการเยาวชนบ้าน “นากอ” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง กลุ่มเยาวชน และเครือข่ายกลุ่มเยาวชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 19 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ตามคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีสอบสามเส้าเพื่อเปรียบเทียบ ข้อค้นพบที่ได้ศึกษา จำแนกและจัดระบบข้อมูลออกเป็นระบบ แล้วตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) วิเคราะห์หาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น แล้ว นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้าน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำ และแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน

* Received 30 March 2023; Revised 21 April 2023; Accepted 24 April 2023

“นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่าย และ 2) แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนและสร้างกลุ่มมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ด้วยปัจจัยที่เอื้อในการขับเคลื่อนซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาจากชุมชน

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, ผู้นำเยาวชน, บริบทพื้นที่บ้านเกิด, กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ”

Abstract

The objectives of this research paper are 1) to analyze youth leadership development patterns in their homeland context and 2) to propose ways to develop youth leaders in a participatory homeland context in a case study: "Na-go" Youth Group, Ayerweng Subdistrict, Betong District, Yala Province. It is a qualitative research. Key informants are 19 people, including head of the youth group in "Na-go" Youth Committee, secretary of Ayerweng Subdistrict Administration Organization, officers of Ayerweng Subdistrict Administrative Organization, 2 youth groups, people and a network of youth groups. Specific selections were made based on recommendations from those involved in the youth in the area. Research tools are semi-structured interviews, and group discussions, as well as participatory observations. It is used data analysis by triangular test method for comparison findings, classified, and systematized the data into a systematic classification, then interpreted, created analytic induction, and then presented the data as narrative text. The results showed that 1) the analysis of youth leadership development patterns in their homeland consists of 5 aspects as follows: 1. The context of the "Na-go" community community, 2) the leadership and the concept of creating the "Na-go" youth group, 3) the driving factors of the "Na-go" youth group, 4) the creation of participatory action activities, 5) the coordination of groups and networks. and 2. a participatory approach to developing youth leaders in their homeland context, there are 3 factors that contribute to the movement: 1) youth dare to think, 2) youth dare to act, and 3) receive support and participation in development from the community.

Keywords: Development model, Young Leadership, Homeland, Na-Go Youth Group

บทนำ

ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้จัดทำเพื่อให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงพลิกโฉมฉับพลัน (Disruptive change) โดยจำเป็นต้องพิจารณาถึงโอกาสเพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าต่าง ๆ ให้กับประเทศและพิจารณาถึงความท้าทายข้างหน้าเพื่อสร้างขีดความสามารถในการรองรับ รวมทั้งการต่อยอดการวิจัยไปสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ แก้ปัญหาสังคม และมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของภาคเอกชน และภาคการศึกษา (สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2560)

ซึ่งสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา เป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ทั้งไทย มลายู และจีน จึงทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ (ชมพูนุช ศรีพงษ์ และคณะ, 2561) อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีธรรมชาติที่สวยงาม จังหวัดยะลา เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางสังคมเกิดขึ้น มีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านด้านเยาวชน ด้านวัฒนธรรม และด้านสวัสดิการชุมชน กลุ่มเยาวชนบ้านนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง ดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมเยาวชน ซึ่งมีกิจกรรมหลายด้าน อาทิ ด้านอาชีพ ด้านวัฒนธรรม และมีแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

นายมะฮิดรีน มามะ ผู้นำกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านนากอ เปิดเผยว่า ตนมีอาชีพกรีดยางพารา หลังจากกรีดยางพาราเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็มีเวลาว่างจึงได้ทำโต๊ะ เก้าอี้ ที่ทำขึ้นจากไม้ไผ่ขาย เป็นอาชีพเสริมมาได้ประมาณ 4 ปี แล้ว จากที่ตำบลอัยเยอร์เวง ได้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ทะเลหมอกขุนงูชีรีปัต ล่องแก่งอัยเยอร์เวง จนเป็นที่รู้จักของผู้คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างดีว่า ตำบลอัยเยอร์เวงมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง มีทะเลหมอกที่สวยงามที่สุดในภาคใต้ และเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย ซึ่งสามารถดูทะเลหมอกได้ตลอดทั้งปี จนทำให้ผู้คนทั่วทุกสารทิศหลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยว ในแต่ละวันจะมีทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ร้านค้า ร้านอาหาร ที่พักโฮมสเตย์ จึงได้เกิดขึ้นมากมาย ทำให้มีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำขึ้นจากธรรมชาติจำนวนมาก จนทำให้ตนไม่สามารถผลิตสินค้าได้ทัน เมื่อเยาวชนในหมู่บ้านเห็นจึงเข้ามาช่วยมาฝึกทำ และมีการชักชวนเพื่อน ๆ เข้ามาทำ เพื่อหารายได้เสริมช่วยเหลือครอบครัวจนเกิดการรวมกลุ่มกันขึ้นแล้วใช้ชื่อว่ากลุ่มเยาวชนบ้านนากอ ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 25 คน จะใช้เวลาว่างวันละประมาณ 4 ชั่วโมง ในการรวมกลุ่มช่วยกันทำ เมื่อก่อนบางคนไม่มีงานทำก็จะออก

นอกพื้นที่ไปรับจ้างในช่วงฤดูผลไม้ แต่ในปีนั้นจากการที่มีการพูดคุยกับเยาวชน จะไม่ไปทำงานที่ไหน ชาวบ้าน ผู้ปกครองของกลุ่มเยาวชนก็ชอบ เพราะลูกหลาน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ แถมมีรายได้ ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่เยาวชน ว่างก็จะเล่นแต่โทรศัพท์ ชี้อรสร้างความรู้ค่าญ เตือดร้อนให้กับชาวบ้านในหมู่บ้าน เป็นต้น (สถานีวิทย์เบตง จ.ยะลา, 2562)

อย่างไรก็ตามการเรียนรู้บางเรื่องก็มีความต้องการเพียงแค่ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ในขณะที่ขึ้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ที่อยู่ในขั้นการเรียนรู้ แบบลึกก็อาจไม่มีความจำเป็น (ทิตินา แคมมณี, 2549) การสื่อสารเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะสร้างความมั่นใจให้กับเยาวชน เพราะการสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจ และทำความเข้าใจกันได้ มีการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างระเบียบของสังคมให้เป็นที่ยอมรับระหว่างสมาชิก ทั้งนี้เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเป็นสังคม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพเยาวชน สร้างความมั่นใจ และเปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็น เปิดเวทีเสวนา ฝึกตั้งโจทย์หรือตั้งประเด็นศึกษา ที่เกิดจากบริบทชุมชนอย่างแท้จริง ด้วยการสร้างทักษะการสื่อสารทางภาษาไทย ผ่านกิจกรรม การเขียนโครงการให้ตอบสนองบริบทพื้นที่ของตนเองตามศักยภาพของเยาวชน ที่ต้องการเห็น ชุมชนของตนเองมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด และเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบท พื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นการถอดความรู้ และร่วมหาแนวทางการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ดังกล่าว สู่การปฏิบัติร่วมกับชุมชน ด้วยการตั้งทุนทางสังคมในชุมชน เป็นการฝึกให้เยาวชนมีพื้นที่ฝึก การเป็นผู้นำกล้าแสดงออกกล้าพิทักษ์ผลประโยชน์สุขของชุมชน ตลอดจนจนเป็นการสร้างให้ เยาวชนมีส่วนร่วมทางสังคมอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา
2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ประธานกลุ่มเยาวชนบ้านนากอ จำนวน 3 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วน

ตำบลอัยเยอร์เวง จำนวน 2 คน เยาวชน จำนวน 5 คน และกลุ่มเครือข่ายเยาวชน จำนวน 8 คน ได้คัดเลือกแบบเจาะจง ตามคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในพื้นที่

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยผ่านคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นนักวิชาการในพื้นที่ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธีสอบสามเส้าเพื่อเปรียบเทียบ ข้อค้นพบที่ได้ศึกษา 2) จำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกเป็นระบบ 3) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น 4) นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา ซึ่งมีรายละเอียด 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านบริบทชุมชนบ้าน “นากอ” ตั้งขึ้นในหมู่ที่ 9 ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอบะนัง จังหวัดยะลา เป็นหมู่บ้านใหม่ที่เกิดจากการขยายตัวของหมู่ที่ 6 เนื่องจากมีจำนวนประชากรมากขึ้น ในพื้นที่บ้าน “นากอ” จะเต็มไปด้วยต้นขนุนจำนวนมาก ชาวบ้านบางคนที่มาทำสวนในพื้นที่แห่งนี้ จะต้องทำเพิงพักอยู่ใต้ต้นขนุน คำว่า “นากอ” เป็นภาษาถิ่นแปลว่า ต้นขนุน ซึ่งเป็นที่มาของบ้านนากอ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน และกรีดยาง เป็นต้น บ้านนากอเป็นพื้นที่ที่มีธรรมชาติสวยงาม อาทิเช่น มีป่าที่สมบูรณ์ มีน้ำตก มีบ่อน้ำร้อน ธรรมชาติ มีน้ำแร่นากอ และมีชนเผ่าโอไร้งออีรี (ซูโฮมี มีนา, 2564) กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” จะเป็นกลุ่มประเภทที่ไม่เป็นทางการ เกิดจากการรวมกลุ่มกันเองตามธรรมชาติ มีระบบความสัมพันธ์แบบเพื่อน มีผู้นำเป็นกำลังสำคัญ เป็นกลุ่มขนาดเล็ก จัดตั้งขึ้นโดยมีการบริหารจัดการแบบหลวม ๆ ปราศจากการขึ้นนำ หรือการสร้างกรอบ ไม่มีการตั้งมาตรฐาน หรือเกณฑ์ที่สูงนัก เนื่องจากเป็นเยาวชนนอกระบบ หากจะมีการกำหนดเป้าหมายกลุ่มจำเป็นต้องรู้วิถีชีวิต และควรกำหนดตามฉบับของเยาวชนบ้าน “นากอ” จากคำกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบริบทชุมชนและวิถีชีวิตของคนที่มีการอาศัยอยู่ร่วมกับป่า ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยต้นทุนดังกล่าวทำให้แกนนำเยาวชนได้เห็นถึงคุณค่าเพื่อต่อยอดสร้างเป็นรายได้ให้กับกลุ่มเยาวชน

และคนในชุมชนรวมถึงการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความคุ้มค่าทำให้สามารถพัฒนาให้ชุมชนมีความยั่งยืน

1.2 ด้านผู้นำและแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” การสร้างแรงบันดาลใจให้กับกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” เป็นการเสนอมุมมองให้แกนนำได้คิดต่อยอดถึงการสร้างมูลค่าจากต้นทุนเดิมของพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม ปรับแนวคิดของผู้นำให้มีการพัฒนากิจกรรมเพื่อสร้างรายได้เสริม และสร้างแรงผลักดันให้กลุ่มเยาวชนมีความสนใจที่อยากพัฒนาพื้นที่ของตนเอง และมีความหวงแหนพื้นที่บ้านเกิดของตนเอง โดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับหมู่บ้าน ดังคำกล่าวของ อารี หนูชูสุข ว่า

“เพราะเชื่อว่าคนคือปัจจัยหลัก ต้องการพื้นที่ที่มีศักยภาพ และต้องการสร้างคนให้เชื่อมโยงคนในพื้นที่ และสร้างสัมพันธ์ ปรับวิธีคิด (Mindset) เพราะเริ่มเห็นปัญหาการอยู่ร่วมกัน ก็เริ่มจากการเล่าชีวิตประวัติและจุดเด่นของชุมชนให้เยาวชนฟัง เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในบ้านเกิดของตัวเอง จนต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างศักยภาพผ่านกิจกรรมหรือค่าย” (อารี หนูชูสุข, 2564)

1.3 ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” การสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลไกสภาภาพ เป็นกลไกที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชน ที่มีลักษณะการปรึกษาหารือ ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับความคิดสู่การพัฒนาบ้านเกิด เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับกลุ่มเยาวชน ด้วยการตั้งวงพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการด้วยภาษาที่เป็นกันเอง ตามวิถีของเยาวชนในชนบท ที่มีการพบปะสังสรรค์ และเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มเยาวชนสู่การพัฒนา 2) กลไกค่ายกิจกรรม เป็นกลไกกิจกรรมค่ายที่เกิดจากองค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง เป็นค่ายสร้างคน สร้างวิธีคิดแก่เยาวชนให้มีความรู้สึกรักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง ดังคำกล่าวของ อารี หนูชูสุข ว่า

“รุ่นแรกปี 2544 เด็กอัยเยอร์เวงเขาเป็นเด็กหลังเขา แล้วไปเจอเด็กเบตง อย่างเด็กที่อยู่หน้า อบต.ซีอรง อยู่หมู่บ้านไม่ค่อยสนใจอะไร หลังจากที่ได้เข้าไปในค่าย วิทยากรชอบแซวคนก็รู้จักหมด แล้วกลายเป็นว่าเป็นเพื่อน เขามีคุณค่า แล้ววิธีที่เขาเปลี่ยนแทนที่จะเกรกลัวกลายเป็นคนที่มีศักยภาพ สมบูรณ์แบบ” (อารี หนูชูสุข, 2564)

สรุปได้ว่า กิจกรรมค่ายเยาวชนเป็นกิจกรรมบ่มเพาะต้นกล้าเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความต่อเนื่อง สร้างความภาคภูมิใจ ให้มีศักยภาพ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และที่สำคัญเป็น

การสร้างค่ายโดยมีจุดมุ่งหมายให้เยาวชนมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน รู้จักเพื่อนต่างตำบล สร้างคุณธรรม จริยธรรม มีจิตอาสา ร่วมกันพัฒนาบ้านเกิดของตนเอง

1.4 ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนจะมีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างเยาวชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อออกแบบกิจกรรมร่วมกัน ลักษณะของกิจกรรมเป็นการสร้างรายได้เสริม และประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน ด้วยทุนทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และการใช้ทักษะฝีมือด้านช่างของเยาวชน หลอมรวมเป็นกิจกรรมขึ้นมา เช่น กิจกรรมชมทะเลหมอก กิจกรรมทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ และกิจกรรมชมและสัมผัสสื่อน้ำร้อนบ้าน “นากอ” กิจกรรมดังกล่าวเกิดจากการมีส่วนร่วมของเยาวชนตั้งแต่กระบวนการคิด และดำเนินการขึ้นมาเอง โดยใช้เวลาวางจากการประกอบอาชีพกรีดยาง และทำสวน นัดมารวมกลุ่มจัดกิจกรรมเพื่อชุมชน

1.5 ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่าย การประสานงานความร่วมมือระหว่างเยาวชนกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคีเครือข่ายภายนอก มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นคนในพื้นที่ และเป็นผลผลิตจากค่ายเยาวชน คอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำประสานงาน มีความเข้าใจกลุ่มเยาวชน ทำให้การประสานงาน การสนับสนุนระหว่างเครือข่ายกับกลุ่มเยาวชนเกิดความร่วมมือเป็นไปอย่างประสิทธิภาพ

2. แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ได้ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus group) ระหว่างเครือข่ายผู้นำเยาวชนจากหลากหลายพื้นที่ มาร่วมแสดงความคิดเห็นระดมความคิด เพื่อที่จะมีการเสนอแนวทาง และหาปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนากลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เยาวชนกล้าคิด เป็นการสร้างเยาวชนให้มีความรู้สึกร่วมอยากพัฒนาบ้านเกิดโดยเริ่มจากฐานคิดเป็นสำคัญ เยาวชนต้องคิดเป็น มีความต้องการอยากจะทำ อยากพัฒนาชุมชนของตนเอง ในด้านใดบ้าง ด้วยการฝึกวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้ทักษะพื้นฐาน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้เขาได้รู้สภาพปัญหาที่แท้จริงภายในชุมชน เพื่อที่จะคิดไปอีกขั้นว่า เขาจะต้องขอความช่วยเหลือจากใครได้บ้าง โดยเริ่มมองจากคนในชุมชนที่เป็นต้นทุนแรก เช่น นักปราชญ์ ผู้นำธรรมชาติ ผู้นำที่เป็นทางการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นความคิดที่สามารถเชื่อมโยงกันได้

2.2 เยาวชนต้องเป็นผู้นำและดำเนินการ เป็นการฝึกให้เยาวชนปฏิบัติตามแนวคิดของเยาวชน โดยที่เยาวชนต้องเป็นทั้งผู้นำความคิด และปฏิบัติ เยาวชนต้องมีเป้าหมายการทำงาน การวางแผนร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อชุมชน มีการประสานงานเครือข่ายอื่นๆ มีการประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ มีการสร้างกติการ่วมกัน เพื่อเป็นแบบแผนการทำงาน

2.3 การหนุนเสริมจากชุมชน การได้รับแรงหนุนเสริมจากชุมชนในทางบวกมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของเยาวชนบ้าน “นากอ” ซึ่งการสนับสนุนมีทั้งการให้ขวัญกำลังใจ สิ่งของ อุปกรณ์ รวมถึงงบประมาณ จะเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนมีพลังในการขับเคลื่อนงานจิตอาสา หรือการทำงานอาสาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด เป็นการทำงานด้วยใจ ไม่มีเงินเดือน หรือค่าตอบแทนที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ แต่หากเป็นคุณค่าทางจิตใจ เกิดการยอมรับของคนในชุมชน และเกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชนในทางที่ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำและแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ร่วมกันเป็นองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยนำไปสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยแนวคิดของ อำภา จันทราภาศ ได้กล่าวว่า ทูทางสังคมที่มีทั้งทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ ทุนบุคคล ทุนกลุ่ม/องค์กร ทุนเครือข่ายและทุนเครือข่าย ที่มีอยู่ในชุมชนส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งเพราะชุมชนได้ใช้ทุนทางสังคมมาเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมความมั่นคงและยั่งยืนให้ชุมชน (อำภา จันทราภาศ, 2543) ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของ ปริญา สิงห์เรือง ที่พบว่า กระบวนการสร้าง ชุมชนเข้มแข็งของบ้านดอนหมู เกิดจากการที่ชุมชนได้เริ่มริคิดค้นกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่ประสบอยู่ โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน อาศัย ขนบธรรมเนียมประเพณี ระบบเครือข่ายที่ แน่นแฟ้น การนับถือผู้อาวุโสและภาวะผู้นำเป็นตัวขับเคลื่อนทำให้เกิดกิจกรรม และสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างประสบความสำเร็จ รวมถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้มแข็ง คือ วัฒนธรรมชุมชน ระบบเครือข่าย ผู้นำชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถจัดการ ได้อย่างสมบูรณ์ (ปริญา สิงห์เรือง, 2561) ผู้นำและการสร้างแรงบันดาลใจมีส่วนสำคัญในการผลักดัน และพัฒนากลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ให้เดินหน้าต่อไป ขยับร่างกายและแรงใจ สู่การหลอมรวมคนให้เกิดกลุ่มและยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โกวิท พวงงาม ได้กล่าวว่า การมีภาวะผู้นำชุมชน (community leadership) คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิกให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดกับความคิดหรือเป็นเจ้าของ ชุมชนเพียงผู้เดียวพร้อมที่จะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่นผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่าง แนบแน่นและร่วมกันทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุปผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือผู้ที่เชื่อมประสานแนวคิด

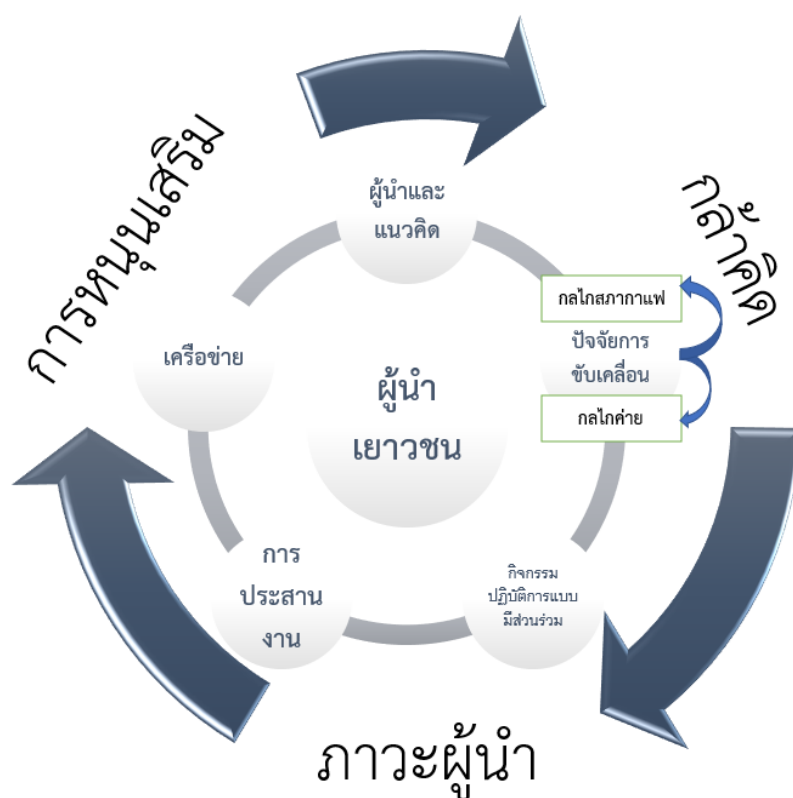
ต่าง ๆ ของสมาชิกและองค์กรชุมชนเพื่อนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมนั่นเอง และเครือข่ายชุมชน (community networks) คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและ จิตวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง (โกวิทย์ พวงงาม, 2553)

2. แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ซึ่งแนวทางในการขับเคลื่อนและสร้างให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้วยปัจจัยที่เอื้อในการขับเคลื่อนซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมจากชุมชน กระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจำเป็นต้องฝึกให้เยาวชนกล้าคิด เป็นการสร้างเยาวชนให้มีความรู้สึกร่วม ต้องการพัฒนากองถิ่นโดยเริ่มจากฐานคิดเป็นสำคัญ ฝึกวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้ทักษะพื้นฐาน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้เขาได้รู้สภาพปัญหาที่แท้จริงภายในชุมชน ขั้นตอนที่ 2 เยาวชนต้องเป็นผู้นำและดำเนินการปฏิบัติตามแนวคิดของเยาวชน โดยที่เยาวชนต้องเป็นทั้งผู้นำความคิด และปฏิบัติ เยาวชนต้องมีเป้าหมายการทำงาน การวางแผนร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อชุมชน และการประสานงานเครือข่ายอื่น ๆ และขั้นตอนที่ 3 การหนุนเสริมจากชุมชน การได้รับแรงหนุนเสริมจากชุมชนในทางบวกมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของเยาวชนบ้าน “นากอ” และเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนมีพลังในการขับเคลื่อนงานจิตอาสา หรือการทำงานอาสาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด สอดคล้องกับแนวคิดของ จรรยา สุวรรณทัต ได้ให้แนวคิดที่ว่า ค่านิยมมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นแกนหลักของวัฒนธรรม เช่น ความรักอิสระภาพและเสรีภาพ ความเคารพ ผู้อาวุโส ความกตัญญูรู้คุณ ความรักท้องถิ่น เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแต่มีอิทธิพลส่งผลถึงวัฒนธรรมและประเพณีที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีความสำคัญ 3 ด้านคือ 1) เป็นมาตรฐานที่ชี้นำพฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลและสังคม ตลอดถึงเป็นบรรทัดฐานที่ช่วยในการประเมินตัดสิน และดำเนินการกระทำของตนเองและบุคคลอื่น 2) เป็นแรงจูงใจในลักษณะเดียวกับความรู้สึก ใช้อารมณ์ และพฤติกรรม ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมาย และ 3) เป็นแผนสำหรับการตัดสินใจ ช่วยแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลและสังคม และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคม (จรรยา สุวรรณทัต, 2535) หากพิจารณาจากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสังคมควรให้ความสำคัญกับเยาวชนอย่างแท้จริง ต้องมีความเชื่อมั่นในความคิด เคารพในการตัดสินใจ และการดำเนินการจากเยาวชน เปิดพื้นที่การทำงานยอมรับและให้โอกาสกับเยาวชนในพื้นที่ได้ทำงานเพื่อชุมชนที่เขารัก

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ ได้พบองค์ความรู้ใหม่ จากการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำ และแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่ม และเครือข่ายปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลไกสหภาพ 2) กลไกค่ายกิจกรรม เป็นค่ายสร้างคน สร้างวิถีคิดแก่เยาวชนให้มีความรู้สึก รักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง และพบแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด แบบมีส่วนร่วม ด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมจากชุมชน ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปโมเดลได้ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลรูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1. การวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดกลุ่มเยาวชนนากอ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำ และแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่าย ซึ่งเป็นปัจจัยนำไปสู่การขับเคลื่อนกิจกรรมกลุ่มได้สำเร็จ และเครือข่ายปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) กลไกสภาภาพ 2) กลไกค่ายกิจกรรม เป็นค่ายสร้างคน สร้างวิธีคิดแก่เยาวชนให้มีความรู้สึกรักและหวงแหนบ้านเกิดของตนเอง 2. แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนนากอสื่อสารในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนนากอ ซึ่งแนวทางในการขับเคลื่อน และสร้างให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้น ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมจากชุมชน เริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจำเป็นต้องฝึกให้เยาวชนกล้าคิด เป็นการสร้างเยาวชนให้มีความรู้สึกภูมิใจ อยากพัฒนาบ้านเกิด โดยเริ่มจากฐานคิดเป็นสำคัญ ฝึกวิเคราะห์ชุมชน โดยใช้ทักษะพื้นฐาน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้เขาได้รู้สภาพปัญหาที่แท้จริงภายในชุมชน ขั้นตอนที่ 2 เยาวชนต้องเป็นผู้นำ และดำเนินการปฏิบัติตามแนวคิดของเยาวชน โดยที่เยาวชนต้องเป็นทั้งผู้นำ ความคิด และปฏิบัติ เยาวชนต้องมีเป้าหมายการทำงาน การวางแผนร่วมกัน มีความรับผิดชอบ ต่อชุมชน และการประสานงานเครือข่ายอื่นๆ และขั้นตอนที่ 3 การหนุนเสริมจากชุมชน การได้รับแรงหนุนเสริมจากชุมชนในทางบวกมีผลต่อความสำเร็จในการทำงานของเยาวชนบ้าน “นากอ” และเป็นปัจจัยที่ทำให้เยาวชนมีพลังในการขับเคลื่อนงานจิตอาสาพัฒนาชุมชนบ้านเกิด มุมมองในการพัฒนาเยาวชนจะต้องมีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งการเคารพในความคิดของเยาวชนที่สามารถแสดงออกได้ในแนวทางที่หลากหลาย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ควรมีการรวมกลุ่มระดับชุมชน และสร้างเครือข่ายในระดับอำเภอ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น 2) ควร ศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทาง ในการออกแบบ กระบวนการดำเนินการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมให้กับเยาวชน และ 3) ภาครัฐควรส่งเสริมงบประมาณสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ระดับท้องถิ่น เพื่อให้เยาวชนได้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.

- จรรยา สุวรรณทัต. (2535). พัฒนาการกับการอบรมเลี้ยงดู ประมวลบทความวิชาการฉบับพิเศษ พ.ศ. 2525-2535. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชมพูนุช ศรีพงษ์ และคณะ. (2561). ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานแก้ไขปัญหาและรักษาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ของกำลังพลกองทัพบกที่ 4 กองทัพบกไทย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ชูไฮมี มีนา. (20 กันยายน 2564). แนวทางการพัฒนาเยาวชนนักสื่อสาร. (นายคมวิทย์ สุขเสนีย์, ผู้สัมภาษณ์)
- ทศนา แคมมณี. (2549). วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- ปริญญ์ สิงห์เรือง. (2561). ชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาบ้านดอนหมู ตำบลขามเปี้ย อำเภอดรกระการ พืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์และการพัฒนา. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สถานีวิทยุเบตง จ.ยะลา. (2562). เยาวชนบ้านนากอ ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา. เรียกใช้เมื่อ 10 กันยายน 2564 จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG190321152654392
- สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2560). ร่างยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โคคูน แอนด์ โค จำกัด.
- อารี หนูชูสุข. (2564 กันยายน 2564). แนวทางการพัฒนาเยาวชนนักสื่อสาร. (นายคมวิทย์ สุขเสนีย์, ผู้สัมภาษณ์)
- อำภา จันทราภาศ. (2543). ทูตทางชุมชนที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.